

UZGOJ KONJA PASMINE HRVATSKI POSAVAC

Abramović, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:321245>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-19**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Josipa Abramović

Stručni studij smjera Agrarno poduzetništvo

UZGOJ KONJA PASMINE HRVATSKI POSAVAC

Završni rad

Vinkovci, 2015.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Josipa Abramović

Stručni studij smjera Agrarno poduzetništvo

UZGOJ KONJA PASMINE HRVATSKI POSAVAC

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. prof. dr. sc. Mirjana Baban, predsjednik
2. izv. prof. dr. sc. Vesna Gantner, mentor
3. prof. dr. sc. Pero Mijić, član

Vinkovci, 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	4
2. TEMELJI UZGOJNOG PROGRAMA.....	6
2.1. UZGOJNI CILJEVI.....	6
2.2. UZGOJNO PODRUČJE.....	7
3. UZGOJNE METODE I TEHNIKE UZGOJA.....	9
4. LINIJE PASTUHA I RODOVI KOBILA.....	10
5. SELEKCIJSKE MJERE.....	11
6. OZNAČAVANJE GRILA.....	12
6.1. NAČINI I MJESTO OZNAČAVANJA ŽIGOM.....	13
6.2. OZNAČAVANJE I OCJENJIVANJE ŽDREBADI.....	14
6.3. PREGLED I OCJENA GRILA.....	15
6.4. PREGLED I OCJENJIVANJE OMICA/KOBILA.....	16
6.5. PREGLED I OCJENJIVANJE PASTUHA.....	18
6.6. ODLUKA I OBAVIJEST O ODLUCI POVJERENSTVA.....	21
7. ISPITIVANJE RADNE SPOSOBNOSTI.....	22
8. IZRAČUNAVANJE INDEKSA UZGOJNE VRIJEDNOSTI UZGOJNI VALJANIH GRILA.....	25
9. VANJŠTINA PASMINE I UZGOJNI STANDARDI.....	26
10. ODLIKOVANJE PASTUHA I KOBILA.....	29
11. BUDUĆNOST PASMINE HRVATSKOG POSAVCA.....	30
12. ZAKLJUČAK.....	31
13. POPIS LITERATURE.....	32
14. SAŽETAK.....	33
15. SUMMARY.....	34
16. POPIS TABLICA.....	35
17. POPIS SLIKA.....	36

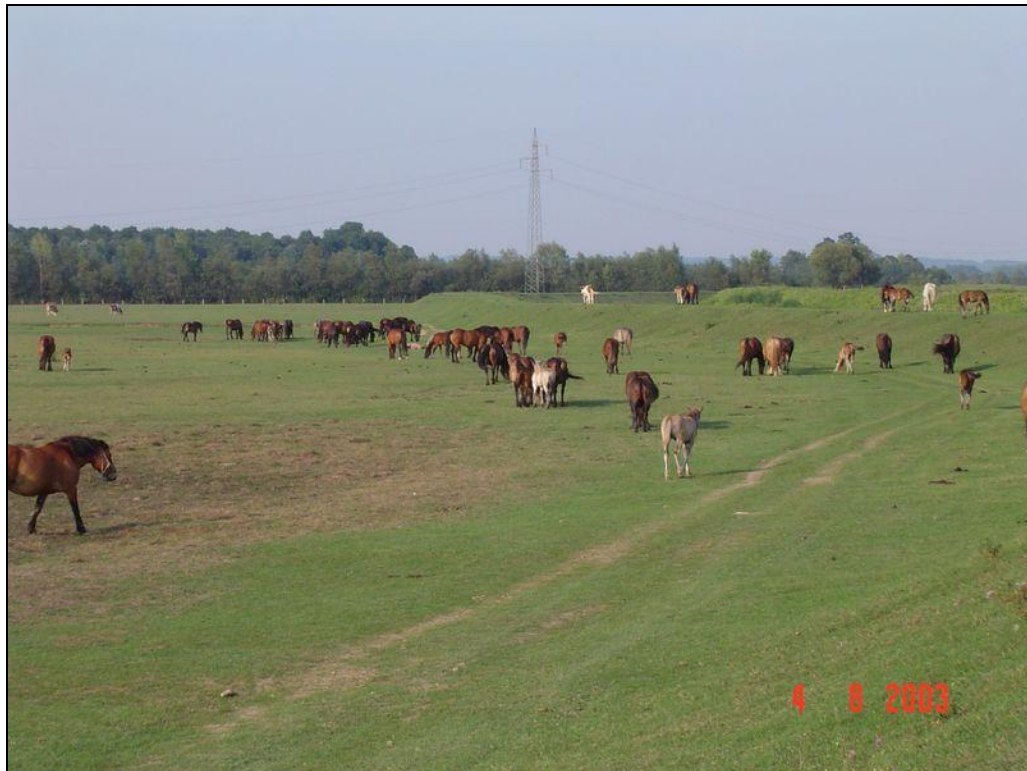
1. UVOD

Naplavne pašnjačke površine hrvatske posavine i turopolja kroz stoljeća nepromijenjen su krajolik Republike Hrvatske. Poklon prirode sastavljen od pašnjaka, šuma i izobilja vode, kao i nekoć služi gotovo cjelogodišnjoj ispaši konja, goveda i svinja. Ekološki čimbenici utjecali su na oblikovanje autohtone pasmine konja poznate pod imenom Hrvatski posavac. Pasma je nastala nekontroliranim križanjem kobila slavonsko-posavskog konja (bušaka) i drugih lokalnih kobila nepoznatog porijekla, prvotno s toplokrvnim, a kasnije s pastusima hladnokrvnih pasmina. Za ovu pasminu kao značajke treba istaknuti otpornost i sposobnost adaptacije na nepovoljne okolišne čimbenike, ranozrelost, dobru plodnost, veliku skromnost u hranidbi i iskorištavanju krme niske kakvoće. Uzgojno područje ove pasmine je prostor Sisačko-moslavačke i dijelom Zagrebačke županije. Veliki pašnjački potencijal navedenih uzgojnih područja iskoristiv je u ekološkoj proizvodnji, a svjetski ekološki trendovi u prehrani ljudi ovom području otvaraju vrata tržišta u kojem ekološki proizvedeno meso i mlijeko ima poseban status. Stoga konjogojstvu u ovom kraju treba posvetiti veću pažnju. Opstanak hrvatskog posavca značajan je i sa stajališta proizvodnje ekološke hrane i sa stajališta očuvanja biološke raznolikosti i kulturne baštine područja u kojem se uzgaja. Zbog postojeće potražnje za konjskim mesom u nekim zemljama Europske Unije, i dodatno ekološki uzgoj, preduvjeti su zbog kojih bi hrvatski posavac mogao postati značajan hrvatski izvozno-dohodovan proizvod.

Jedan od važnih čimbenika u uzgoju i očuvanju autohtonih pasmina svih domaćih životinja je vjerodostojno vođenje matične evidencije. Vjerodostojna matična evidencija omogućava plansko vođenje uzgoja (planske pripuste) u cilju očuvanja genetske varijabilnosti unutar pasmine. Seleksijski odgovor u zatvorenom uzgoju nadoknađen je inbreedingom koji rezultira reduciranjem genetske varijabilnosti za daljnju selekciju i može uzrokovati inbreeding depresiju performanci (Gama i Smith, 1993.). Ovu činjenicu treba imati na umu pri dizajniranju uzgojnih programa. Matične knjige hrvatskog posavca otvorene su početkom 90-tih godina, što govori da hrvatski posavac definiran kao pasmina postoji relativno kratko ako u obzir uzmemo dužinu generacijskog intervala u uzgoju konja. Upravo iz razloga što se radi o izvornoj pasmini, uzgojnim programom postavljeno je da se uzgoj provodi isključivo u čistoj krvi sa što većim izbjegavanjem uzgoja u srodstvu. Iz tog razloga bilo je značajno provesti sistematizaciju uzgoja. Njezina važnost je još veća ako se uzme u obzir ekstenzivan način uzgoja ove pasmine konja. Upravo zbog

ekstenzivnog uzgoja i vjerodostojnosti podataka u sistematizaciji naglasak je stavljen na ženski dio populacije, odnosno na formiranje rodova kobila. Da bi se utvrdio broj rodova, nužno je utvrditi osnivače populacije. Životinje osnivači su početni preci koji imaju nepoznate roditelje, a ako je nekom pretku poznat jedan od roditelja smatra se poluosnivačem i njegov doprinos populaciji je prepolovljen (Roughsedge i sur., 1999.).

Cilj ovog rada je opisati način postanka i karakteristike hrvatskog posavca te definirati uzgojni program i metode uzgoja ove pasmine u Republici Hrvatskoj.

Slika 1. Hrvatski posavci na ispaši

(www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=3)

1. TEMELJI UZGOJNOG PROGRAMA

1.1. UZGOJNI CILJEVI

Očuvati uzgoj hrvatskog posavca u čistoj krvi kao izvorne pasmine konja te očuvanje genetske raznolikosti unutar pasmine.

Obzirom na postojeću heterogenost unutar pasmine težit će se što većem uniformiranju pasmine u tipu poželjne vanjštine hrvatskog posavca, uvažavajući dobra proizvodna i adaptivna svojstva pasmine na okolišne čimbenike.

Budući da pripada skupini radnih pasmina konja također se želi sačuvati i njegova radna sposobnost, on i nadalje treba biti pogodan za vožnju, vuču i obavljanje teških poslova, ali i za jahanje. Ujedno, promovirati će se i što veće korištenje pasmine u zaprežnom sportu i drugim oblicima korištenja (jahanje, hipoterapija).

Kako je hrvatski posavac kroz vrijeme mehanizacije izgubio ulogu izvora radne snage, promovirat će se uzgoj pasmine u sustavu održive poljoprivrede i tradicionalnog gospodarenja sukladno trendu ekološke proizvodnje hrane s naglaskom na iskorištavanje zapuštenih i neiskorištenih prirodnih resursa. Također će se isticati značenje uzgoja u područjima gdje je pasmina povijesno vezana za očuvanje zaštićenih krajolika i biološke raznolikosti.

Naglašavat će se primjena pasmine u turističke svrhe, posebice eko-turizmu preko osmišljenih programa u cilju podizanja vrijednosti i dohodovnosti uzgoja hrvatskog posavca.

Slika 2. Ždrijebe i kobilas na ispaši

(www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=3)

1.2. UZGOJNO PODRUČJE

Uzgojno područje je širi prostor doline rijeke Save. Uzgaja se u manjem broju i u drugim dijelovima Republike Hrvatske.

Veliki pašnjački potencijal navedenih uzgojnih područja posebno je iskoristiv u poljoprivrednoj proizvodnji velike prirodne vrijednosti. Konjogojstvu u ovom kraju treba posvetiti veću pažnju, koja bi, sukladno trendovima poljoprivredne proizvodnje velike prirodne vrijednosti mogla postati značajan hrvatski izvozno- dohodovan proizvod. Osim toga, veliki značaj posavskog konja je i u održavanju sustava poplavnih područja u kojem je nastao i u kojem se i danas uzgaja.

Uzgojni program konjogojstva Republike Hrvatske iz 1998. godine upravo naglašava da hrvatski posavac danas ima veliku uporabnu vrijednost i visoku uzgojnu vrijednost u tom smislu.

Uzgojnu populaciju čine svi pastusi i kobile koji su upisani u Središnju matičnu evidenciju Središnjeg saveza uzgajivača konja hrvatski posavac (SSHP, 2012.).

Tablica 1. Brojno stanje hrvatskog posavca prema kategorijama u 2011. godini (SSHP, 2012.)

Kategorija	Godina 2011
Pastusi	128
Kobile	2364
Muška omad	298
Ženska omad	760
Muška Ždrebac	678
Ženska Ždrebac	716

Prema tablici 1. vidimo da po brojnom stanju iz 2011. godine najviše ima kobila 2364, a zatim ženske omadi 760.

Hrvatski posavac se uzgaja na području čitave Republike Hrvatske, ali se najveći dio populacije nalazi na području Sisačko-moslavačke županije.

Tablica 2. Uzgajivači i broja grla hrvatskog posavca prema županijama u 2011. godini (SSHP, 2012.)

ŽUPANIJA	Broj uzgajivača	Broj grla
Sisačko- moslavačka	297	3618
Zagrebačka	118	885
Bjelovarsko-bilogorska	41	112
Grad Zagreb	22	104
Brodsko-posavska	15	110
Ostale	53	115

Najveći broj grla Hrvatskog posavca prema Županijama je u Sisačko moslavačkoj Županiji odakle i potječe ova pasmina. U Sisačko moslavačkoj Županiji se uzgaja 3618 grla, dok je broj uzgajivača 297 što u prosjeku znači da svaki proizvođač uzgaja po 12.181 grla.

2. UZGOJNE METODE I TEHNIKE UZGOJA

Uzgojni cilj hrvatskog posavca kao izvorne pasmine konja postiže se isključivo uzgojem u čistoj krvi. Planskim pripustom kontrolirat će se razina uzgoja u srodstvu (SSHP, 2004.).

Tehnike uzgoja

U područjima gdje nema mogućnosti ekstenzivnog uzgoja grla se drže u stajama tijekom cijele godine. Hrvatski posavac dominantno se uzgaja u ekstenzivnom sustavu što značajno doprinosi ekonomičnosti uzgoja pasmine.

Slika 3. Ekstenzivan uzgoj hrvatskog posavca
(www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=3)

3. LINIJE PASTUHA I RODOVI KOBILA

Za uspješan uzgojno selekcijski rad nužno je oblikovati linije pastuha i rodove kobila hrvatskog posavca kako bi se usmjerenim pripustima mogao izbjeći uzgoj u srodstvu zbog zatvorenosti uzgoja (SSHP, 2004.).

Linije pastuha bit će izdvojene imenom na taj način što će muški potomak određenog pastuha dobivati ime prema volji uzgajivača i rednom broju familije majke.

Rodovi kobila oblikuju se na način da se svakoj familiji dodijeli broj koji će biti upisivan iza imena kobile (npr. Rička 7, Vranka 15, Borka 25 itd.). Imena kobila i dalje dodjeljuju prema volji uzgajivača, a broj iza imena omogućava vrlo laku identifikaciju kojoj familiji kobila pripada.

Slika 4. Ždrijebe i kobila (www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=3)

4. SELEKCIJSKE MJERE

Uzgojno valjanim grlom pasmine hrvatski posavac smatra se grlo koje ispunjava slijedeće kriterije (SSHP, 2012.):

1. otac i majka moraju biti predstavnici pasmine hrvatski posavac,
2. otac mora biti komisijski odabran kao rasplodnjak, a majka ocjenjena i klasirana,
3. oždrebljeno grlo je trebalo biti na pravilan način i pravovremeno upisano u matičnu uzgojnu evidenciju, za što mora postojati sva potrebna i uredno ispunjena dokumentacija, a to je: pripusni dnevnik pastuha, pripusnica i prijava oždrebljenja kobile,
4. grlo mora biti označeno – žigosano,
5. grlo ne smije biti uzgojeno u uskom srodstvu (majka-sin, otac-kćer, brat-sestra), izuzev ako za to ne postoji odluka Savjeta uzgojnog programa Saveza,
6. nakon stvaranja uvjeta i biti će potrebna i verifikacija porijekla na molekularnom nivou.

Uzgojno nevaljanim grlima smatraju se sva grla koja ne ispunjavaju i samo jedan od prije navedenih kriterija.

5. OZNAČAVANJE GRILA

Označavanje se provodi opisnom listom, te pasminskim žigom ili pasminskim žigom Saveza (slika 5), matičnim brojem te brojem familije u ženskih grla (SSHP, 2004.).

Slika 5. Izgled pasminskog žiga i pasminskog žiga Saveza
(<http://www.sshp.hr/wp-content/uploads/2010/12/Uzgojni-program.pdf>)

Opisna lista sadrži opće podatke o grlu, podrijetlu te vlasništvu grla koje se obilježava, s detaljnim opisom boje, bijelih oznaka i zvrkova dlake.

Pasminski žig sastoji se od slova H i P

Pasminski žig Saveza oblika je simbola rijeke i potkove.

Matični broj sastoji se od četiri znamenke (broja).

Broj familije sastoji se od jedno- ili dvoznamenkastog broja.

6.1. NAČINI I MJESTO OZNAČAVANJA ŽIGOM

Označavanje grla uzgojno valjanih grla hrvatskog posavca (SSHP, 2012.):

1. na lijevom sedlištu četveroznamenkasti matični broj
2. na lijevom butu pasminski žig Saveza
3. na desnom sedlištu broj familije

Označavanje grla uzgojno nevaljanih grla hrvatskog posavca:

1. na lijevom sedlištu četveroznamenkasti matični broj
2. na lijevom butu pasminski žig – slova H i P
3. na desnom sedlištu broj familije.

Slika 6. Žigovanje konja

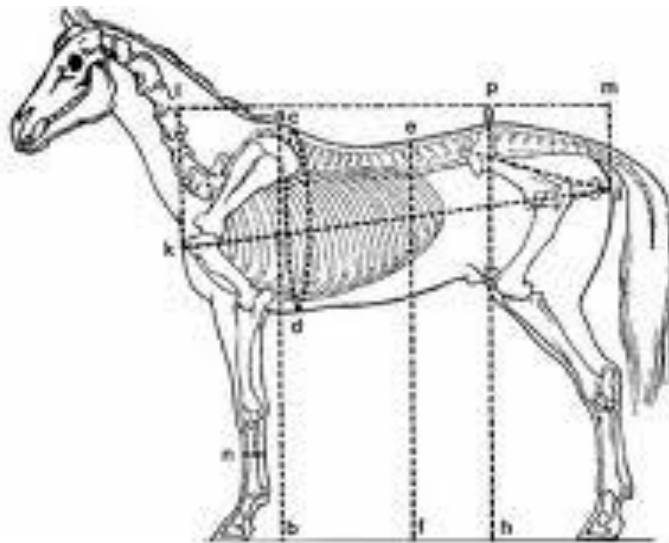
(<http://lalchy.blogger.index.hr/post/drugi-izrazi-kojima-se-opisuje-izgled-konja/1889076.aspx>)

6.2. OZNAČAVANJE I OCJENJIVANJE ŽDREBADI

Označavanje i ocjenu ždrebadi provodi Voditelj uzgojnog programa, koji ovim putem prikuplja podatke za procjenu progene vrijednosti pastuha-očeva (SSHP, 2012.).

Prije odbića sva ždrebadi se mora pregledati, ocijeniti i označiti pri samom pregledu odabiru se kvalitetna grla za daljnji uzgoj. Prilikom označavanja provode se slijedeća mjerenja (SSHP, 2012.):

1. visina grebena štapom
2. dužina trupa
3. visina grebena vrpcom
4. obujam grudi
5. obujam cjevanice

Slika 7. Mjerenje konja

(<http://kkvz95.forumotion.com/t1732-kako-pravilno-izmeriti-konjamerenje-eksterijera>)

6.3. PREGLED I OCJENA GRILA

Prije nego vlasnik grla predvede grlo pred povjerenstvo za ocjenu grla moraju biti zadovoljeni slijedeći uvjeti (SSHP, 2004.):

1) vlasnik grla mora podnijeti pismeni zahtjev za pregled i ocjenu grla na kojem su opći podaci o grlu i podrijetlo

2) pri samom predvođenju grlo i vlasnik moraju biti uređeni, sa ularom na glavi, vlasnik smije na grlo utjecati samo verbalnim putem

3) predvođenje pred povjerenstvo provodi se u trokutu za ocjenu

4) pri ocjenjivanju potrebno je priložiti nalaz IAK ne stariji od 30 dana

Prilikom pregleda grla (pastuha, omica/kobila) provodi se izmjera slijedećih tjelesnih

mjera: 1. visina do grebena vrpcom	7. širina grudi
2. visina do grebena štapom	8. dužina sapi
3. visina leđa	9. širina sapi
4. visina sapi	10. dužina trupa
5. obujam grudi	11. obujam cjevanice
6. dubina grudi	

Prilikom ocjenjivanja svako grlo se fotografira.

6.4. PREGLED I OCJENJIVANJE OMICA/KOBILA

Pregled i ocjenu omica/kobila provodi Povjerenstvo za ocjenu omica/kobila. Pregled i ocjena mjere su koje treba obaviti radi upisa kobila u matične knjige (SSHP, 2012.).

Ocjenjivanje omica provodi se kad su stare tri (3) godine

Ocijenom Povjerenstva prema uzgojnim standardima (tablica 3) prema sistemu bodovanja

(slika 8.) provodi se klasiranje ocijenjenih grla. Razlikuju se tri klase ili tipa: poželjna -

A, prihvatljiva - B i nepoželjna – C.

Tablica 3. Klasiranje omica/kobila hrvatskog posavca (SSHP, 2012.)

KLASA	BODOVI	OPASKA
A	iznad 80 bodova	Bez obzira na ukupnu sumu bodova niti jedno obilježje ne smije biti ocijenjeno 1 bodom.
B	65 do 80 bodova	
C	ispod 65 bodova	

LISTA ZA OCJENJIVANJE KOBILA I OMICA

Ime _____ kobile/omice:

ŽB: 22/ _____ / _____

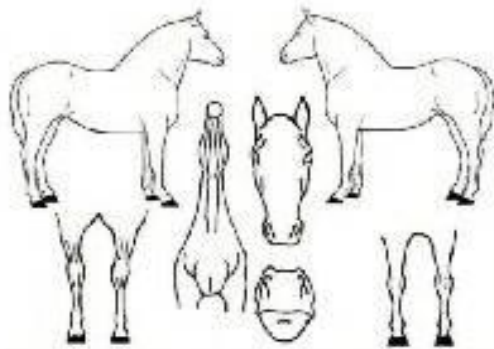
Ime i adresa vlasnika: _____

PORJEKLO			
Ime oca	_____	Ime majke	_____
ŽB oca	_____	ŽB majke	_____
Ocjena	_____	Ocjena	_____

Boja i oznake: _____

Žigovi: _____

Datum _____ očrebljenja:

Svojstvo	Maks. ocjena	dijeljena ocj.
I. OPĆI ODJAM		
Pasni i rasni izražaj	20	
Spolni izražaj	6	
Konstitucija i građa	10	
Kretanje	6	
Boja	8	
II. GRAĐA TUJELA		
Glava	10	
Vrat	6	
Grudi	6	
Trup	6	
Sapi	6	
Prednje noge	8	
Zadnje noge	8	
UKUPNO		

Tjelesne mjere		
Lydtinov inštapom	Mjernom vrpcom	
Visina grebena	Obujam prsa	Obujam cjevanice
_____	_____	_____

Ocjena za matične laljige: _____

Dobre osobine koje su razglašene: _____

Fenotipske pogreške:

- nasljedene: _____
- stečene: _____

Mjesto i datum: _____

Ocjenjivačko povjerenstvo: _____

LG QuickMemo

Slika 8. Lista za ocjenjivanje omica/kobila (SSHP, 2012.)

6.5. PREGLED I OCJENJIVANJE PASTUHA

Za unapređenje uzgoja od posebnog je značaja dobra selekcija pastuha. Pregled i ocjenu provodi Povjerenstvo za odabir pastuha. Pastusi za odabir prijavljuju se skupno prema udrugama (SSHP, 2012.).

Za pristup pastuha za odabir potrebno je da pastuh ispunjava slijedeće uvjete:

- a) najmanja starost 3 godine
- b) pastuh je potomak kobile ocijenjene klasom A ili B i oca upisanog u Glavnu matičnu knjigu pastuha ili Matičnu knjigu pastuha
- c) rodoslovlje mora ispunjavati uvjete da bi pastuh mogao biti upisan u Glavnu matičnu knjigu pastuha, odnosno poznate tri generacije predaka
- d) utvrđen vjerodostojan identitet pastuha
- e) dobro zdravlje pastuha.

Osiguravanje identiteta pastuha

Identitet pastuha utvrđuje se na temelju pisanih podataka, opisa grla, mikročipa, žiga i na molekularnom nivou (DNK verifikacija roditeljstva).

Zdravstveni nedostaci

Veterinarski pregled provodi se prije ocjene pastuha na licu mjesta, a provodi ga veterinar određen od strane Saveza. Pastuh ne smije imati nikakve zdravstvene tegobe koje bi mogle umanjiti uzgojnu ili rasplodnu vrijednost.

Među ostalim zdravstvenim nedostacima su:

- a) oštećenja spolnih organa, koja bi po mišljenju povjerenstva mogla utjecati na daljnji uzgoj,
- b) oštećenja koja bi mogla biti nasljedna (također i ljetni ekcemi),
- c) „gutači zraka“.

Ocjenjivanje vanjštine pastuha pri odabiru

Ocjenjivanje vanjštine pastuha provodi se tzv. «sustavom 100 bodova». Cjelokupno vrednovanje konja vrši se prema vanjštini, a vrednovanje se dobiva zbrajanjem ocjena svih kriterija. Radi uniformiranja pasmine najveći naglasak je na kriteriju uzgojni tip. Ovisno o broju bodova dobiva se vrijednosna uzgojna klasa. Pastusi se fotografiraju.

Tablica 4. Podjela pastuha u klase (SSHP, 2012.)

BODOVI	KLASE	PREPORUKA UPORABE
81-100	A	Pripust na cijelom uzgojnom području
66-80	B	Pripust na području udruge
55-65	C	Samo u vlastitom uzgoju
manje od 54	D	Izraziti škart, nije za rasplod

LISTA ZA OCJENJIVANJE I KLASIRANJE PASTUHA

Ime pastuha: _____ ŽB: 22 / _____ / _____

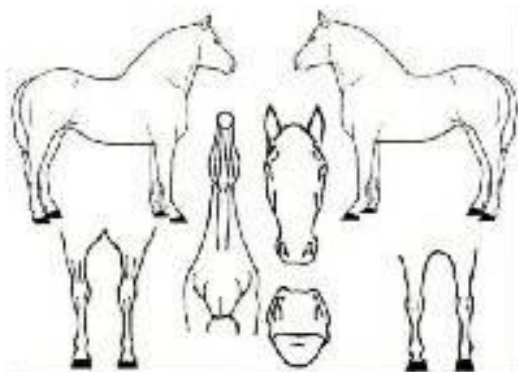
Ime i adresa vlasnika: _____

PORUKELO			
Ime oca	_____	Ime majke	_____
ŽB oca	_____	ŽB majke	_____
Ocjena	_____	Ocjena	_____

Boja i oznake: _____

Žigovi: _____

Datum _____ oždrebljenja: _____

Svojstvo	Maks. ocjena	dijeljena ocj.
I. OPĆI DOJAM		
Pasminski izražaj	20	
Spokni izražaj	6	
Konstitucija i građa	10	
Kretanje	6	
Boja	6	
TTTDELAGhva i		
Glava	10	
Uat	6	
Grudi	6	
Trup	6	
Sapi	6	
Prednje noge	8	
Stražnje noge	8	
UKUPNO		

Tjelesne mjere		
Lydtinovinš tapom	Mjernom vrpcom	
Visina grebena	Obrujam prsa	Obrujam cjevanike
_____	_____	_____

Ocjena za matične knjige: _____

Dobre osobine koje sunaglašene: _____

Fenotipske pogreške:

• naslijeđene: _____

• stećene: _____

Mjesto i datum: _____

Slika 9. Lista za ocjenjivanje i klasiranje pastuha (SSHP, 2012.)

6.6. ODLUKA I OBAVIJEST O ODLUCI POVJERENSTVA

Odluka povjerenstva usmeno se priopćava vlasniku pastuha na samom licu mjesta, a nakon toga na ime vlasnika upućuje se pripusna dozvola pastuha. Ocjena pastuha se upisuje u matični list, a ocjenska lista pohranjuje se u matičnu evidenciju dotičnog pastuha. Odluka Povjerenstva može glasiti (SSHP, 2012.):

- a) privremeno odabran- mladi pastuh ocijenjen klasom A- dopušta mu se pripust na cijelom uzgojnom području
- b) privremeno odabran- mladi pastuh ocijenjen klasom B- dopušta mu se pripust na području konjogojske udruge
- c) privremeno odabran mladi pastuh – ocijenjen klasom C- dopušta mu se pripust samo na vlastitom stadu
- d) nije odabran - ocijenjen van klase (klasa D)- preporuka izlučenja iz uzgoja.

Privremeno odabrani pastusi moraju se za slijedeću pripusnu sezonu ponovno predvesti pred Povjerenstvo za odabir. Svi pastusi podliježu reviziji po potrebi.

Slika 10. Pastuh hrvatskog posavca

www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=5

6. ISPITIVANJE RADNE SPOSOBNOSTI

Ispit radne sposobnosti pastuha provodi se pred povjerenstvom najranije kada pastuh navrší 5 godina, a obavezan je prije pristupanja pastuha drugom odabiru za rasplod (SSHP, 2012.).

Bodovna skala kojom se ocjenjuju bitna svojstva (tablica 5.) je od 1 do 5. Ispit radne sposobnosti položio je pastuh koji prikupi 30 i više bodova (od mogućih 50).

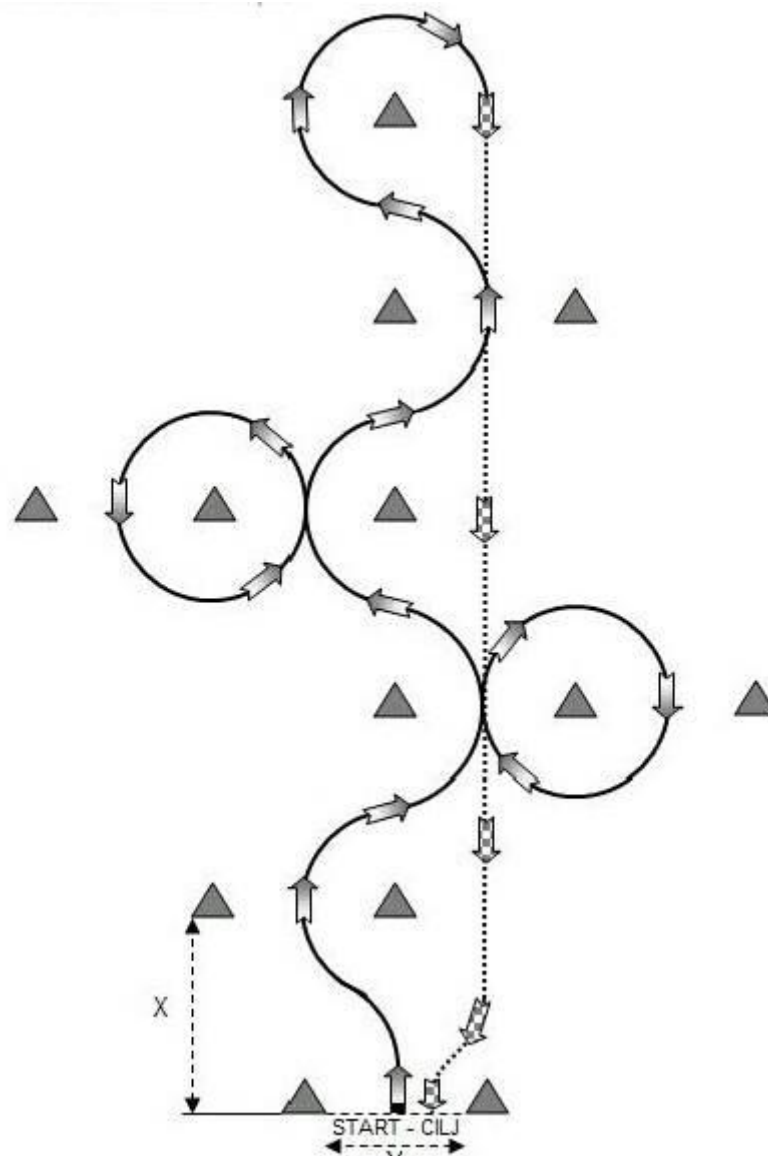
Korištenje biča tijekom polaganja vodi do isključenja na ispitu radne sposobnosti.

Ponavljanje ispita je moguće samo jednom

Tablica 5. Sustav bodovanja pri ispitu radne sposobnosti pastuha hrvatskog posavca (SSHP, 2012.)

SVOJSTVO	OCJENA	KOEFICIJENT TEŽINE	UKUPNO
Karakter	-	x 1,0	-
Temperament	-	x 1,0	-
Koncentracija	-	x 1,0	-
Korak	-	x 1,5	-
Kas	-	x1,5	-
Pristupačnost	-	x 1,5	-
Podobnost za vožnju	-	x 2,5	-
			-

Ispitivanje radne sposobnosti pastuha hrvatskog posavca izvodi se u vožnji jednoprega kroz čunjeve sa slijedećim elementima: lijevi i desni krug, osmica, okretanje, te kas s pojačanjem.

Slika 11. Ispit radne sposobnosti hrvatskog posavca (SSHP, 2012.)

Slika 12. Hrvatski posavac u vožnji

(www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=3)

7. IZRAČUNAVANJE INDEKSA UZGOJNE VRIJEDNOSTI UZGOJNO VALJANIH GRLA

Indeks pastuha (IP) numerički je izraz uzgojne vrijednosti pastuha koji uvažava dane vrijednosti ocjene eksterijera pastuha, vrijednosti indeksa pastuškog oca (IPO) i pastuške majke (IPM), ocjene direktnih potomaka (ždrebadi) i ispita redne sposobnosti (IRS-a). Indeks pastuha (IP) izračunava se prema slijedećoj formuli (SSHHP, 2012.):

$$IP = 100 + OP \times 0,50 + OMI \times 0,25 + O\check{Z} \times 5 + OIRS \times 0,25$$

OP – ukupan zbroj bodova pastuha dodijeljen ocjenom u "sustavu 100 bodova",

OMI – srednja vrijednost indeksa roditelja (pastuškog oca -IPO i pastuške majke -IPM),

$$OMI = ((IPO + IPM) - 200) / 2$$

O \check{Z} – prosječna ocjena potomaka (ždrebadi)

OIRS – ukupna ocjena polaganja IRS-a

Indeks kobile (IK) numerički je izraz uzgojne vrijednosti kobile koji uvažava dane vrijednosti ocjene eksterijera kobile, vrijednosti indeksa oca (IO) i majke (IM) kobile, te ocjene potomaka (ždrebadi). Indeks kobile (IK) izračunava se prema slijedećoj formuli:

$$IK = 100 + OK \times 0,50 + OMIR \times 0,25 + O\check{Z} \times 5$$

OK – ukupan zbroj bodova kobile dodijeljen ocjenom "sustavom 100 bodova",

OMIR – srednja vrijednost indeksa roditelja (oca kobile -IO i majke kobile -IM),

$$OMIR = ((IO + IM) - 200) / 2$$

O \check{Z} – prosječna ocjena ždrebadi.

8. VANJŠTINA PASMINE I UZGOJNI STANDARDI

Hrvatski posavac je srednje teški, širok i plemenit nizinski konj, čistog hoda, čvrste konstitucije, pravokutnog formata (SSHP, 2012.). Poželjna visina grebena u pastuha je 140 – 150 cm, kobilica 135– 140 cm. Suhe i male glave, širokog čela, ravnog profila, plemenitog izražaja, malih ušiju, velikih i izraženih očiju i nozdrva, kratkog do umjereno dugog mišićavog vrata, korektno nasadenog na trup. Grudni koš je širok i dubok. Plećke su duge i srednje koso položene, dobro obrasle mišićjem i čvrsto povezane s trupom. Srednje dugih do kratkih, ali jakih i širokih leđa, kratkog, jakog i širokog spoja. Sapi nadgrađene, široke, srednje oborene do oborene, raskoljene s dobro obraslim mišićjem. Trbuh je pravilno razvijen. Trup je zbijen i s dobrim pokrivanjem tla. Noge su suhe i snažne s dobro izraženim zglobovima. Cjevanica je kratka s jasno izraženim zglobovima i tetivama. Kičice su slabo obrasle s kratkim kičičnim dlakama. Stavovi su pravilni, prednje noge pokrivaju zadnje i obrnuto. Kopita su široka, rožina srednje tvrdoće. Griva i rep su dobro obrasli valovitom srednje dugom dlakom. Boja je najčešće dorata u svim varijantama, rjeđe se pojavljuju vranici, alati, kulaši, izabela. Spolni dimorfizam treba biti jasno izražen.

Od ostalih karakteristika treba istaknuti otpornost i sposobnost adaptacije na nepovoljne okolišne čimbenike, dobru plodnost i mliječnost te veliku skromnost u hranidbi i iskorištavanju krme niske kakvoće.

8.1. UNUTARNJE OSOBINE

Mirnog temperamenta, poslušan i dobroćudan konj s voljom za rad. Zbog nasljednosti, grla lošeg temperamenta i ćudi neće biti prihvaćena u uzgoj.

Tablica 6. Uzgojni standardi hrvatskog posavca (SSHP, 2012.)

	POŽELJNA-A (3	PRIHVATLJIVA-B (2	NEPOŽELJNA-C (1-
PREDMET OCJENE			
	boda)	boda)	bod)
Glava	Suha i mala, širokog čela, plemenita, dobro povezana s vratom, ravnog profila, malih ušiju, velikih i izraženih očiju i nozdrva, proporcionalan tijelu.	Srednje velika i široka, blago konveksnog ili konkavnog profila, manje plemenita, slabije povezana s vratom	Gruba ne plemenita glava, uska i duga, sitnih očiju i nozdrva, dugih ušiju, mesnata glava, jako konveksna ili konkavna glava.
Vrat	Čvrsto nasaden, srednje dug i dobro obrastao mišićjem, gornja linija vrata u luku	Visoko nasaden, srednje dug do kratak vrat, slabije obraslosti mišićjem i slabije zaobljen, manje nepravilnih oblika	Nisko nasaden vrat, kratak, slabo obrastao mišićjem, i vratovi nepravilnih oblika.
Grudi	Duboke i široke, rebra dobro i visoko zaobljena.	Slabije duboke i široke, rebra slabije zaobljena.	Plitke i uske
Leđa	Srednje duga, široka i jaka, pravilne leđne linije.	Duža ili kraća leđa ali široka i jaka, pravilne linije	Preduga ili prekratka uska i slaba leđa, nepravilnih liniji
Spoj	Srednjedug, jak i širok, pravilne linije	Prekratak ili predug spoj, srednje jak, pravilne linije.	Kratak i slab, nepravilnih linija
Sapi	Velike, duge, široke, dobro obrasle mišićjem, srednje oborene.	Velike, široke, nešto kraće, dobro obrasle mišićima, oborene.	Kratke, uske, slabo mišićave, slabe, jako oborene
Plečke	Lopaticice duge i srednje koso postavljene, dobro obrasle mišićjem i dobro povezane s grudnim kosom.	Srednje duge, strmije postavljene, slabije povezane s trupom.	Kratke, neobrasle mišićima, strmo postavljene, slabo povezane s trupom.

Trup	Zbijen, cilindričast i pokriva veliku površinu tla.	Manje zbijen, malo uži prednji kraj u odnosu na stražnji ili obrnuto, još uvijek pokriva dobru površinu tla	Neskladan, jako izražena razlika u proporcijama prednjeg i stražnjeg kraja, stožast oblik trupa, trbuh usukan i stražnjim dijelom visoko vezan, pokriva malu ili usku površinu tla
Prednje noge	Pravilnih stavova, čvrste s jasno izraženim zglobovima i tetivama, kratke cjevanice, putišta suha, kičice slabo obrasle dlakama, kopita zdrava i proporcionalna tijelu konja, svi kutovi pravilnih osi.	Malo limfatičnih zglobova, i dalje izraženim tetivama, blaga deformacija u stavovima, kičice srednje obrasle dlakom, putišta nešto lošijih kuteva od poželjnih, popravljive anomalije kopita.	Nepravilnih stavova, slabo izraženih zglobova i tetiva, limfatične cjevanice previše duga ili kratka putišta, prelomljenih osi, nepopravljive konstitucijske anomalije kopita.
Zadnje noge	Pravilnih stavova, čvrste s jasno izraženim, dugim i suhim skočnim zglobovom, bez anomalija, pravilnih kuteva, putišta srednje obrasle dlakom, kopita zdrava i proporcionalna tijelu	Male pogreške u stavu, slabije izražen i suh skočni zglob, nešto lošijih kuteva, zadnje noge srednje obrasle dlakom popravljive anomalije kopita.	Izražene pogreške stavova, skočni zglob neizražen i limfatičan, serije deformacije nogu, vrlo velike greške nepremostive za rad, patološki slučajevi i nepopravljive anomalije kopita.
Kretanje	Impulzivne, pravilne i čvrste, izdašne, stražnje noge prelaze ispred traga prednjih nogu	Malo nesigurniji, ali ipak impulzivan, normalan i progresivan.	Ukočen i kratak korak, nedostatak fleksibilnosti, šepavost, nekoordiniranost prednjih i zadnjih nogu, neelastični i u ramenima kruti pokreti, krutost leđa, teški pokreti
Boje	Sve varijante dorate boje, s manjim bijelim oznakama na glavi i nogama, čiste grive i repa	Vrana, alata, sivac, izabela, kulaš, čiste grive i repa	Šarena boja svih varijanti
Spolni dimorfizam	Dobro izražen	Manje izražen	Suprotan
Opći dojam	Poželjan u uzgoju	Prihvatljiv u uzgoju	Nepoželjan u uzgoju

9. ODLIKOVANJE PASTUHA I KOBILA

Na temelju uspješnih rezultata koje pastuh ili kobila ostvari u uzgoju mogu za to biti odlikovani i to pastuh pepinijerom, a kobile pastuhskom majkom ili izrazito plodnom. Odlikovanje se upisuje u matičnu evidenciju dotičnog grla (SSHP, 2012.).

Pepinijer – je odabrani pastuh kojem je najmanje tri muška potomka trajno odabrano za rasplod.

Pastuhska majka – je svaka kobila koja je u životu oždrijebila minimalno dva muška potomka koji su odabrani kao pastusi za daljnji uzgoj.

Izrazito plodna – je svaka kobila koja je u životu u razdoblju od sedam godina praćenog uzgoja oždrijebila najmanje petero žive ždrebadi.

10. BUDUĆNOST PASMINE HRVATSKOG POSAVCA

Pozitivna kretanja rezultat su zajedničkih aktivnosti svih subjekata u gojidbenoj izgradnji pasmine, uzgajivača, udruženja, stručnih službi i državnih poticajnih sredstava (SSHP, 2012.). Šira zajednica nedvojbeno podržava potrebu očuvanja Posavskog konja kao jedinstvenog genetskog naslijeđa. Zadržavanje pozitivnih trendova u populaciji uvjetovano je znatnim dijelom sa uporabnim osmišljavanjem i jačom integracijom u ruralnu sredinu.

Smjernice (SSHP, 2012.):

Nastavak sustavnog uzgojnog rada; edukacija uzgajivača i drugog osoblja; integracija novih metodoloških i biotehničkih dostignuća; zasnivanje više ergela kao temelja podizanja kvalitete uzgoja; aktivna uzgojna suradnja sa uzgajivačima susjednih država; uključivanje pasmine u tradicijske sadržaje ruralnih prostora manifestacije, izložbe, agro turističke sadržaje i drugo); uključivanje pasmine u konjički sport, primarno zaprežni; zadržavanje pasmine djelom u radnoj funkciji (rad u šumi,...); uključivanje u programe terapijskog i rekreativnog jahanja; reintegracija Posavskog konja u pašnjačku zonu Posavine, posebice zaštićena područja, radi očuvanja izvornosti biotopa.

11. ZAKLJUČAK

Hrvatski posavac je vrlo značajan za Hrvatsku jer je to autohtona pasmina. S godinama im se povećavao broj i nastoji ga se uzgajati u čistoj krvi da se očuva njegova kvaliteta.

Kroz povijest njihovo značenje je ostalo isto, još uvijek ih se smatra radnim konjima zbog njihove robusne građe i izrazito velike snage. Također danas služe za izložbe, čuvanje tradicije, očuvanje biološke raznolikosti. Poželjna su pasmina jer nisu jako zahtjevni u vezi smještaja i hrane. Pretežito se drže u ekstenzivnom uzgoju na pašnjacima jer se odlično adaptiraju na razne vanjske uvjete. Jako su poslušni, dobri s ljudima i drugim životinjama te ih se ujedno zato i koristi u terapijskom jahanju ili običnom.

Od ostalih karakteristika treba istaknuti otpornost ranozrelost, dobru plodnost i mliječnost te veliku skromnost u hranidbi i iskorištavanju krme niske kakvoće.

Sustavna briga o očuvanju i gojidbenoj izgradnji Posavskog konja provodi se više od desetljeća. Nakon inventarizacije stanja, zasnivanja centralnog registra, odgovorne stručne službe pomogle su udruženjima uzgajivača u zasnivanju "Središnjeg saveza uzgajivača konja Hrvatski Posavac" i donošenju uzgojnog programa koji je temelj daljnje izgradnje.

12. POPIS LITERATURE

- 1.) Čačić, M. M. Čačić, S. Kolarić, N. Korabi, Mirna Mladenović, D. Tadić, Jelena Pavan, Mirjana Baban, A. Ivanković, (2006): Sistematizacija uzgoja izvorne pasmine konja hrvatski posavac, <http://hrcak.srce.hr/file/5043>
- 2.) Gama i Smith, 1993.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/030162269390053K>
- 3.) <http://konj.forumotion.net/t11-hrvatski-posavac>
- 4.) <http://lalchy.blogger.index.hr/post/drugi-izrazi-kojima-se-opisuje-izgled-konja/1889076.aspx>
- 5.) Roughsedge i sur., 1999.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301622699001062>
- 6.) Središnji savez uzgajivača konja hrvatski posavac – SSHP (2012.): Uzgojni program pasmine konja hrvatski posavac. Martinska Ves, 2012.
- 7.) Središnji savez uzgajivača konja hrvatski posavac – SSHP; Hrvatski stočarski centar - HSC (2004.): Uzgojni program pasmine konja hrvatski posavac, Martinska Ves, Zagreb.
- 8.) Središnji savez uzgajivača konja hrvatski posavac, <http://selo.hr/hrvatski-posavac/>
- 9.) www.etnoselo-staralonja.com/wp-content/gallery/hrvatskiposavac/100_2352.jpg
- 10.) www.sshp.hr
- 11.) www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=3
- 12.) www.sshp.hr/galerija/foto-galerija/?album=1&gallery=5

13. SAŽETAK

Posavski konj je hladnokrvni tip konja, premda njegov temperament i neke eksterijerne osobine upućuju na toplokrvno porijeklo. Uzgojno područje posavskog konja danas primarno obuhvaća prostor Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije, premda se uzgaja u manjem broju i u drugim dijelovima Hrvatske. Nešto je temperamentniji, pouzdan i inteligentan, dobre ćudi i karaktera. Na glavi je uočljiv trag utjecaja genoma arapskog punokrvnjaka. Glava je suha, umjereno duga, ravnog profila, izražajnih očiju i kratkih ušiju. U populaciji posavskog konja uočljivo je postojanje dvaju glavnih pasminskih podtipova. Prvom podtipu svojstvena je jača koštana osnova, grublja i veća glava dok je drugi podtip je nešto lakši, manje glave i profinjenije koštane osnove.

Uzgojni program uvažava aktualno stanje i odlike posavskog konja, nastojeći zadržati genetsku originalnost i varijabilnost. Središnji savez uzgajivača konja Hrvatski Posavac osim ključne funkcije u uzgojnom radu provodi određene aktivnosti na promociji pasmine, uključivanju u sportske, turističke i druge sadržaje.

Ključne riječi: Hrvatski posavac, središnji savez uzgajivača konja Hrvatski posavac, autohtona pasmina

14. SUMMARY

The Croatian Posavina horse is a cold-blooded type of horse, although its temperament and some exterior traits indicate warm-blooded origin. The breeding area of the Croatian Posavina horse today primarily covers the area of Sisak-Moslavina and Zagreb County, although it is bred in small numbers in other parts of the Croatian. Croatian Posavina horse is tempered, reliable, intelligent, good nature and character one. On his head was visible trace of the influence of the genome of the Arab thoroughbred. The head is dry, moderately long, straight profile, expressive eyes and ears short. In the Croatian Posavina horse is obvious existence of two major subtypes breed. The first subtype is characteristic of the stronger bone basis, rougher and bigger heads while the other subtype is somewhat lighter, smaller heads and refined bone basics.

Breeding program takes into account the current situation and features of the Croatian Posavina horse, trying to maintain genetic variability and originality. Central Horse Breeders Association of Croatian Posavac except the key functions in the breeding work carried out specific activities to promote the breed, involvement in sports, tourist and other facilities.

Key words: Croatian Posavina horse, Posavina Horse Breeders Association CROATIAN POSAVAC, autochthonous breed

15. POPIS TABLICA

Tablica 1. Brojno stanje hrvatskog posavca prema kategorijama u 2011. Godini	7
Tablica 2. Uzgajivači i broj grla hrvatskog posavca prema županijama u 2011. Godini	8
Tablica 3. Klasiranje omica/kobila hrvatskog posavca	16
Tablica 4. Podjela pastuha u klase	19
Tablica 5. Sustav bodovanja pri ispitu radne sposobnosti pastuha hrvatskog posavca	22
Tablica 6. Uzgojni standardi hrvatskog posavca	27

16. POPIS SLIKA

Slika 1. Hrvatski posavci na ispaši	5
Slika 2. Ždrijebe i kobila na ispaši	6
Slika 3. Ekstenzivan uzgoj hrvatskog posavca	9
Slika 4. Ždrijebe i kobila	10
Slika 5. Pasminski žig i pasminski žig saveza	12
Slika 6. Žigosanje konja	13
Slika 7. Mjerenje konja	14
Slika 8. Lista za ocjenjivanje omica/kobila	17
Slika 9. Lista za ocjenjivanje i klasiranje pastuha	20
Slika 10. Pastuh hrvatskog posavca	21
Slika 11. Ispit radne sposobnosti	23
Slika 12. Hrvatski posavac u vožnji	24

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

UZGOJ KONJA PASMINE HRVATSKI POSAVAC

HORSE BREEDING BREED CROATIAN POSAVAC

Josipa Abramović

Sažetak: Posavski konj je hladnokrvni tip konja, premda njegov temperament i neke eksterijerne osobine upućuju na toplokrvno porijeklo. Uzgojno područje posavskog konja danas primarno obuhvaća prostor Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije, premda se uzgaja u manjem broju i u drugim dijelovima Hrvatske. Nešto je temperamentniji, pouzdan i inteligentan, dobre ćudi i karaktera. Na glavi je uočljiv trag utjecaja genoma arapskog punokrvnjaka. Glava je suha, umjereno duga, ravnog profila, izražajnih očiju i kratkih ušiju. U populaciji posavskog konja uočljivo je postojanje dvaju glavnih pasminskih podtipova. Prvom podtipu svojstvena je jača koštana osnova, grublja i veća glava dok je drugi podtip je nešto lakši, manje glave i profinjenije koštane osnove. Uzgojni program uvažava aktualno stanje i odlike posavskog konja, nastojeći zadržati genetsku originalnost i varijabilnost. Središnji savez uzgajivača konja Hrvatski Posavac osim ključne funkcije u uzgojnom radu provodi određene aktivnosti na promociji pasmine, uključivanju u sportske, turističke i druge sadržaje.

Ključne riječi: Hrvatski posavac, središnji savez uzgajivača konja Hrvatski posavac, autohtona pasmina

Summary: The Croatian Posavina horse is a cold-blooded type of horse, although its temperament and some exterior traits indicate warm-blooded origin. The breeding area of the Croatian Posavina horse today primarily covers the area of Sisak-Moslavina and Zagreb County, although it is grown in small numbers in other parts of the Croatian. Something is tempered, reliable, intelligent, good nature and character. On his head was visible trace of the influence of the genome of the Arab thoroughbred. The head is dry, moderately long, straight profile, expressive eyes and ears short. In the Croatian Posavina horse is obvious existence of two major subtypes breed. The first subtype is characteristic of the stronger bone basis, rougher and bigger heads while the other subtype is somewhat lighter, smaller heads and refined bone basics. Breeding program takes into account the current situation and features of the Croatian Posavina horse, trying to maintain genetic variability and originality. Central Horse Breeders Association of Croatian Posavac except the key functions in the breeding work carried out specific activities to promote the breed, involvement in sports, tourist and other facilities.

Key words: Croatian Posavina horse, central Horse Breeders Association of Croatian Posavina, autochthonous breed

Datum obrane: